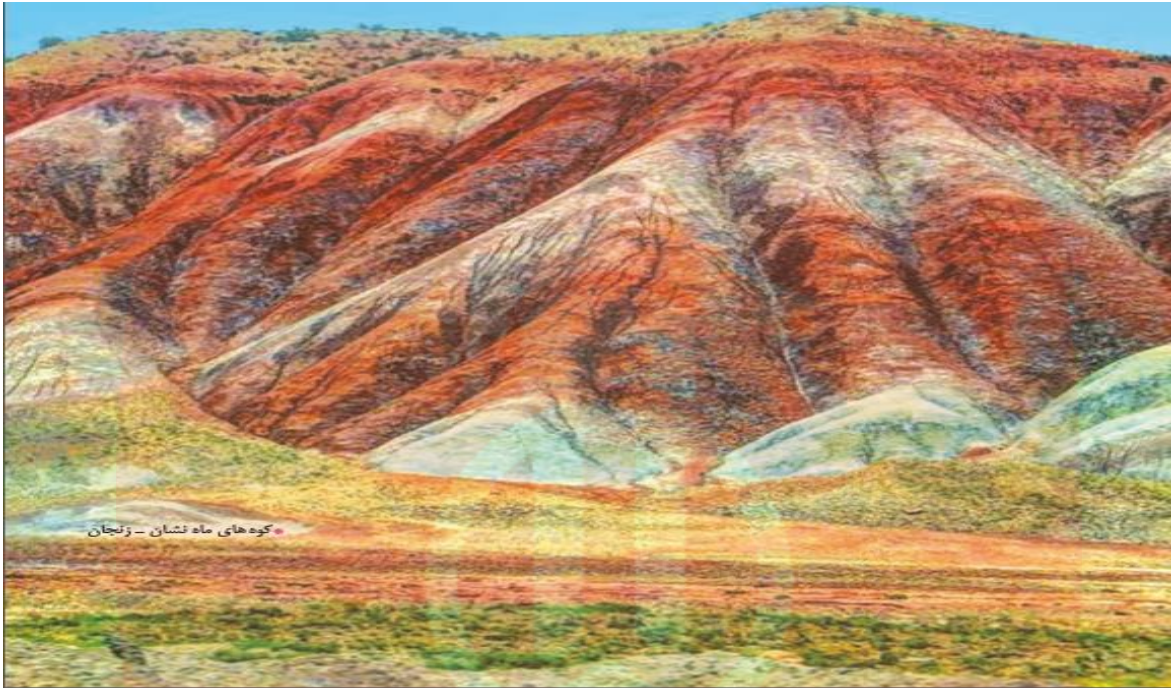

بسمه تعالی

فصل ۲ جغرافیای طبیعی ایران

درس ۳ موقعیت جغرافیایی ایران

انواع موقعیت جغرافیایی :

تعریف موقعیت جغرافیایی : محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین، موقعیت جغرافیایی آن پدیده است.

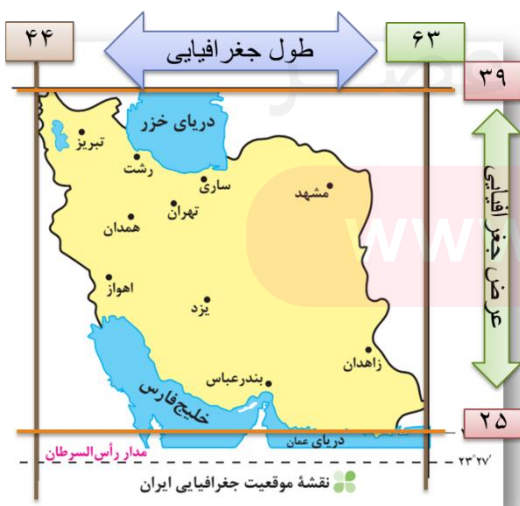
۱- موقعیت ریاضی یا مطلق :

هر پدیده یا مکانی که می شناسیم، موقعیت ریاضی ای دارد که این موقعیت فقط به آن پدیده متعلق است. محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق یا ریاضی آن محل است.

۲- موقعیت نسبی :

محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است. همه پدیده ها موقعیت نسبی دارند. منظور از موقعیت نسبی هر کشور، محل قرارگیری آن، نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه ها، کانال ها، منابع اقتصادی و... است.

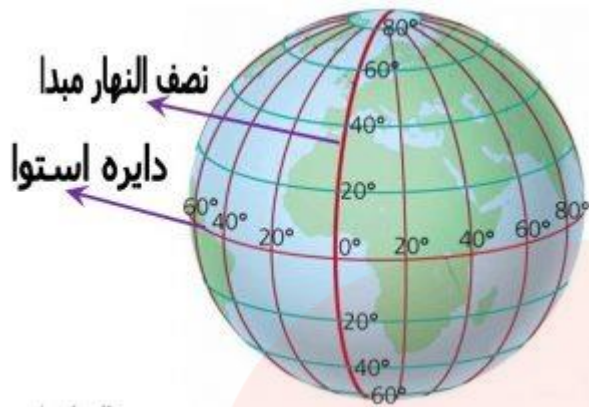
خوب حالا که موقعیت ریاضی و نسبی را یاد گرفتید . می خواهیم موقعیت های ایران را بررسی کنیم.

موقعیت ریاضی ایران : ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۳۹ درجه در منطقه معتدل نیمکره شمالی قرار گرفته و هم چنین در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.

موقعیت نسبی ایران : ایران از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است؛ زیرا در مجاورت خلیج فارس و تنگه هرمز قرار گرفته است.

اگر عرض جغرافیایی و طول جغرافیایی را یادتان رفته است به صفحه بعدی توجه کنید .

یادآوری طول و عرض جغرافیایی :

طول جغرافیایی : به فاصله هر نقطه از نصف النهار مبدا طول جغرافیایی می گویند .

عرض جغرافیایی : به فاصله هر نقطه از مدار استوا عرض جغرافیایی می گویند .

موقعیت نسبی ایران :

۱- ایران در جنوب غربی آسیا قرار دارد.

۲- در جنوب ایران تنگه هرمز و خلیج فارس و دریای عمان قرار دارد.

۳- ایران در بین کشورهای افغانستان، پاکستان، عراق، ترکیه، جمهوری آذربایجان، ارمنستان و ترکمنستان قرار دارد.

۴- در شمال ایران دریای خزر قرار دارد.

۵- ایران به اقیانوس هند نزدیک است.

۶- ایران به دلیل قرار گرفتن در مجاورت خلیج فارس، دریای عمان، تنگه هرمز و دریای خزر از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است.

اهمیت دریای خلیج فارس و تنگه هرمز :

۱- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره **افریقا، اروپا و آسیا** که در گذشته اهمیت داشته و اکنون نیز به عنوان حلقه ای از زنجیره حمل و نقل کالا و نفت، اهمیت خود را حفظ کرده است.

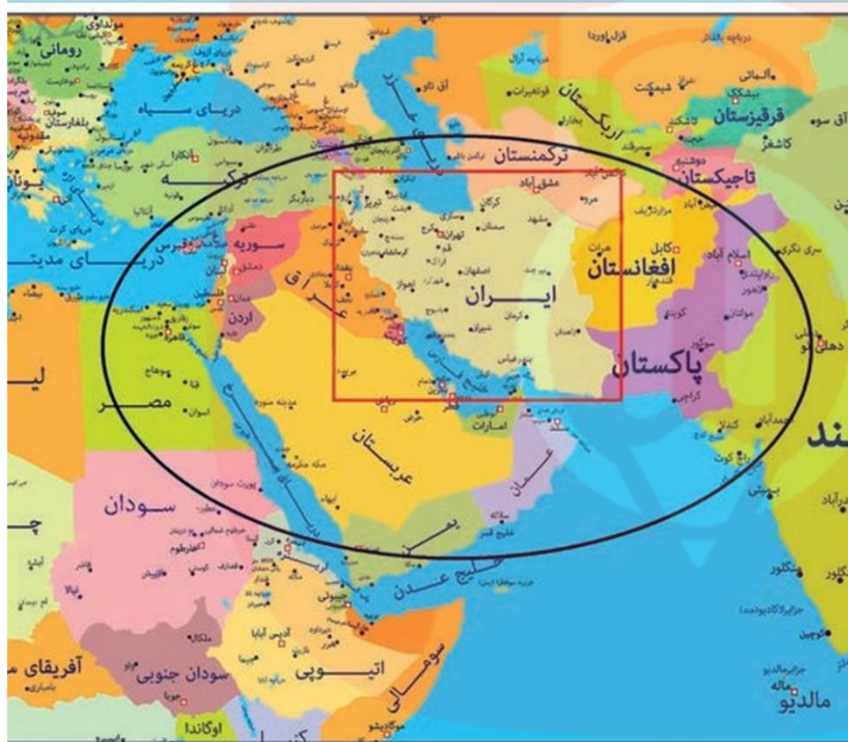
۲- بزرگترین منبع انرژی جهان، ذخایر با ارزشی دارد، زیرا حدود **۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی** را در خود جای داده است.

۳- درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام، منطقه خلیج فارس را به صورت یکی از کانون های ثروتمند جهان در آورده است و این بازار بزرگ مصرف، آن را به کانون توجه صادر کنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی تبدیل کرده است.

۴- این منطقه، ارزش فرهنگی و سیاسی دارد زیرا **خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام** قرار دارد.

اهمیت ایران :

ایران از کشورهای مهم در منطقه خلیج فارس است . عوامل **طبیعی و انسانی** ، شرایط خاصی برای کشور ایران پدید آورده است .

جدول زیر فقط برای مطالعه و فعالیت در کلاس است.

نام کشور	وسعت (کیلومتر مربع)	جمعیت (میلیون نفر) ۲۰۱۸	تولید نفت (به میلیون بشکه در روز) ۲۰۱۸	ذخایر - میلیارد بشکه ۲۰۱۸
ایران	۱۶۴۸۱۹۵	۸۲	۳/۷	۱۵۷/۸
عربستان	۲۱۵۰۰۰۰	۳۳	۱۱	۲۶۸/۳
عراق	۴۳۷۰۷۲	۳۸	۴/۴	۱۴۴/۲
امارات متحده عربی	۸۳۶۰۰	۱۰	۳/۳	۹۷/۸
کویت	۱۷۸۲۰	۴/۵	۲/۷	۱/۵
بحرین	۶۶۵	۱/۵	۰/۴	۰/۱
قطر	۱۱۴۹۳	۲/۷	۰/۶	۲۵/۴
عمان	۳۱۳۴۶۰	۴/۵	۰/۹	۵/۵

مقایسه ایران از نظر وسعت ، جمعیت و تولید نفت :

از نظر وسعت :

عربستان : رتبه اول ایران : رتبه دوم عراق : رتبه سوم

از نظر جمعیت :

عربستان : رتبه سوم ایران : رتبه اول عراق : رتبه دوم

از نظر تولید نفت :

عربستان : رتبه اول ایران : رتبه سوم عراق : رتبه دوم

تنگه هرمز :

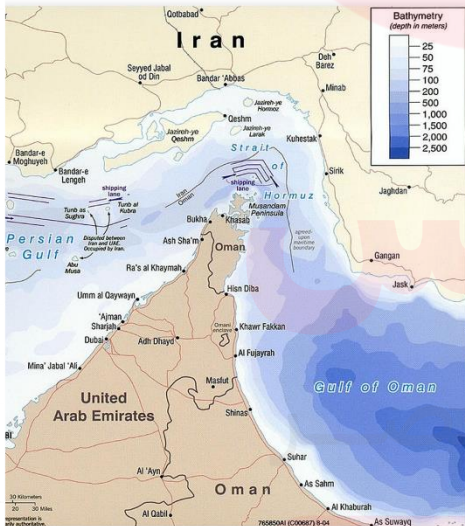
آبراهه هلالی شکل است ، و آب های اقیانوس هند و دریای عمان را به خلیج فارس متصل میکند . به خاطر اینکه راه و دروازه خروجی نفت خلیج فارس است ، یک آبراهه راهبردی و یک گذرگاه مهم تجاری در جهان است.

اهمیت دریای عمان :

به واسطه مجاورت با آب های آزاد و وجود سواحل با قابلیت های دفاعی مناسب از نظر اقتصادی و نظامی اهمیت بسیاری برای ایران دارد .

اهمیت دریای خزر :

بزرگ ترین پهنه آبی محصور در خشکی به واسطه منابع نفت و گاز، تأمین ۹۰٪ از خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری کشورهای آسیای میانه از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است.

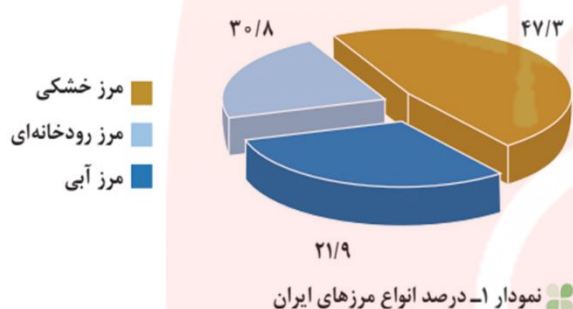
ww

ir

مرز های سیاسی ایران :

تعریف : مرز مهمترین عامل تشخیص و جدایی هر کشور از کشور همسایه است و نشان می دهد سرزمین یک کشور تا کجا امتداد دارد.

ایران کشور وسیعی است که حدود **۸۷۳۱ کیلومتر**، مرز مشترک سیاسی با همسایگانش دارد و جزء کشورهای پرهمسایه است و با ۱۵ کشور همسایه است. ایران با **۷ کشور مرز خشکی دارد**. طولانی ترین مرز با **عراق** و کوتاه ترین مرز خشکی با **ارمنستان** است . یا با فضل ۱۵ تا همسایه فکر کنم کوچشون خیلی شلوغ باشه .
با استفاده از نقشهٔ **جنوب غربی آسیا و نمودار زیر**، چه نکتهٔ مهمی توجه شما را به خطوط مرزی ایران جلب می کند؟

خوب معلومه دیگه . مرز های دریایی (مرزهای رودخانه ای ، دریاچه ، آبی و ...) ایران **کمی بیشتر** از مرز های خشکی ایران است .

انواع مرز سیاسی :

خشکی : این یکی را که توضیح دادیم

آبی : تعدادی از کشورها به علت مجاورت با دریا و دریاچه ها، امکان دسترسی به خطوط دریایی هم دارند. کشور ما از جمله کشورهایی است که از طریق راه های آبی با کشورهای جهان در ارتباط است.

۱- راه های آبی، امکان روابط بازرگانی بیشتری را فراهم می کند.

۲- دستیابی به منابع غذایی و منابع معدنی و سوخت های فسیلی را نیز فراهم میکند.

دریایی : یکی دیگر از مرزهایی که امکان دسترسی به سایر کشورهای جهان را امکان پذیر می سازد، راه های هوایی است که از طریق آن، ارتباط با سایر نقاط جهان فراهم می شود.

حالا که این درس را خوب یاد گرفتید بریم حل چند تا سوال .

سوالات درس (شاید بعضی از سوالات را بلد نباشید؛ نگران نباشید؛ ما جواب سوالات را در صفحه بعد قرار دادیم)

- ۱- موقعیت جغرافیایی را تعریف کنید.
- ۲- انواع موقعیت جغرافیایی را نام ببرید.
- ۳- موقعیت مطلق یا ریاضی چیست؟
- ۴- موقعیت نسبی را تعریف کنید.
- ۵- تفاوت موقعیت مطلق با موقعیت نسبی چیست.
- ۶- موقعیت ریاضی ایران را توضیح دهید.
- ۷- اهمیت موقعیت نسبی ایران را شرح دهید.
- ۸- دلایل اهمیت منطقه خلیج فارس و تنگه هرمز را بنویسید.
- ۹- مرز را تعریف کنید.
- ۱۰- انواع مرزهای سیاسی را نام ببرید.
- ۱۱- اهمیت راه های آبی را بنویسید.
- ۱۲- اهمیت راه های هوایی را بنویسید.

مای درس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir

پاسخ سوالات درس

- ۱- محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین، موقعیت جغرافیایی آن پدیده است.
- ۲- موقعیت جغرافیایی به دو دسته تقسیم میشود. موقعیت ریاضی یا مطلق و موقعیت نسبی
- ۳- هر پدیده یا مکانی که می شناسیم، موقعیت ریاضی ای دارد که این موقعیت فقط به آن پدیده متعلق است. محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق یا ریاضی آن محل است.
- ۴- محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است. همه پدیده ها موقعیت نسبی دارند. منظور از موقعیت نسبی هر کشور، محل قرارگیری آن، نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه ها، کانال ها، منابع اقتصادی و... است.
- ۵- موقعیت نسبی، موقعیت بر حسب پدیده های اطراف یک مکان است ولی موقعیت مطلق محل دقیق قرارگیری یک پدیده است
- ۶- ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۳۹ درجه در منطقه معتدل نیمکره شمالی قرار گرفته و هم چنین در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است.
- ۷- ایران از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است؛ زیرا ایران در جنوب غربی آسیا قرار دارد.؛ در جنوب ایران تنگه هرمز و خلیج فارس و دریای عمان قرار دارد.؛ ایران در بین کشورهای افغانستان، پاکستان، عراق، ترکیه، جمهوری آذربایجان، ارمنستان و ترکمنستان قرار دارد.؛ در شمال ایران دریای خزر قرار دارد؛ ایران به اقیانوس هند نزدیک است.؛ ایران به دلیل قرار گرفتن در مجاورت خلیج فارس، دریای عمان، تنگه هرمز و دریای خزر از موقعیت نسبی ممتازی برخوردار است.
- ۸- ارزش و نقش ارتباطی بین سه قاره افریقا، اروپا و آسیا که در گذشته اهمیت داشته و اکنون نیز به عنوان حلقه ای از زنجیره حمل و نقل کالا و نفت، اهمیت خود را حفظ کرده است. این منطقه، ارزش فرهنگی و سیاسی دارد زیرا خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.؛ بزرگترین منبع انرژی جهان، ذخایر با ارزشی دارد، زیرا حدود ۶۶ درصد ذخایر نفت جهان و ۲۸ درصد ذخایر گاز طبیعی را در خود جای داده است.؛ درآمدها و دلارهای ناشی از صدور و فروش نفت خام، منطقه خلیج فارس را به صورت یکی از کانون های ثروتمند جهان در آورده است و این بازار بزرگ مصرف، آن را به کانون توجه صادر کنندگان کالاهای صنعتی و غیرصنعتی تبدیل کرده است.؛ این منطقه، ارزش فرهنگی و سیاسی دارد زیرا خلیج فارس در مرکز و قلب ناحیه جغرافیایی و سیاسی جهان اسلام قرار دارد.
- ۹- مرز مهمترین عامل تشخیص و جدایی هر کشور از کشور همسایه است و نشان می دهد سرزمین یک کشور تا کجا امتداد دارد.
- ۱۰- خشکی، آبی، هوایی
- ۱۱- تعدادی از کشورها به علت مجاورت با دریا و دریاچه ها، امکان دسترسی به خطوط دریایی هم دارند. کشور ما از جمله کشورهایی است که از طریق راه های آبی با کشورهای جهان در ارتباط است. ۱- راه های آبی، امکان روابط بازرگانی بیشتری را فراهم می کند. ۲- دستیابی به منابع غذایی و منابع معدنی و سوخت های فسیلی را نیز فراهم میکند.

۱۲- یکی دیگر از مرزهایی که امکان دسترسی به سایر کشورهای جهان را امکان پذیر می سازد، راه های هوایی است که از طریق آن، ارتباط با سایر نقاط جهان فراهم می شود.

موفق و پیروز باشید . عسگری

مای دررس

گروه آموزشی عصر

www.my-dars.ir